

บทที่ ๔

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อทราบสภาพอาคารสถานที่และกำลังครู ในด้านการใช้ตามหัวข้อต่อไปนี้

อาคารสถานที่

๑. ที่ตั้งของโรงเรียน

๒. จำนวน, ลักษณะ, สภาพ และสุขลักษณะของอาคารและห้องต่างๆ

๓. การใช้ประโยชน์และการสูญเสียเกี่ยวกับการใช้อาคาร

๔. ปัญหาการดูแลรักษาอาคารสถานที่และความต้องการอาคารเพิ่ม

กำลังครู

๑. จำนวน, วุฒิ และประสบการณ์ของครู

๒. การใช้และปัญหาการใช้กำลังครู

๓. สวัสดิการและขวัญของครู

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ ครูใหญ่ ๔๑ คน และครู ๕๕๕ คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมวิสามัญศึกษา ภาคศึกษา ๔ คือในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง และลำพูน

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามสำหรับครูใหญ่ ๕๐ ข้อ และแบบสอบถามสำหรับครู ๔๖ ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติ ดังนี้

๑. ค่าเฉลี่ย
๒. ค่าความแปรปรวน
๓. คารอยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. สถานที่ตั้งโรงเรียนและสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้งของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคศึกษา ๔ ส่วนมากตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน การคมนาคมถึงโรงเรียนสะดวก และส่วนมากตั้งอยู่ไกลจากแหล่งเสื่อมโทรมทางศีลธรรม เช่น บ่อนการพนัน สถานบริการที่ไม่สมควรสำหรับนักเรียน เป็นต้น

๑.๒ โรงเรียนในภาคศึกษานี้ มากกว่าครึ่ง มีขนาดเนื้อที่ดินคืบแคบ คือมีเนื้อที่ดินไม่เกิน ๓๕ ไร่

๑.๓ สภาพที่ดินที่โรงเรียนตั้งอยู่มีทั้งที่ดอนและที่ลุ่มน้ำท่วม ประมาณครึ่งต่อครึ่ง

๑.๔ โรงเรียนประมาณ ๓ ใน ๕ ของโรงเรียนทั้งหมด มีสนามกีฬาที่ใช้ได้ตลอดปี นอกนั้นยังต้องการการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และจัดให้มีขึ้น

๑.๕ โรงเรียนประมาณเกือบครึ่งของทั้งหมดมีรั้วไม้และที่พักร้อนสำหรับนักเรียนพอเพียง

๑.๖ แหล่งน้ำดื่มและน้ำใช้ของโรงเรียนได้จากบ่อนบาดาลมากที่สุด รองลงไปได้จากน้ำประปา

๒. อาคาร

๒.๑ อาคารเรียน ส่วนมากเป็นอาคารไม้ อายุไม่เกิน ๑๐ ปี อยู่ในสภาพดี มีประมาณ ๑ ใน ๔ ที่น่าจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข

๒.๒ อาคารอุตสาหกรรมศิลป์และคหกรรมศิลป์ ส่วนมากเป็นอาคารไม้ อายุไม่เกิน ๕ ปี อยู่ในสภาพดี ที่เป็นอาคารชั่วคราวมีประมาณ ๒ - ๑๑ %

๒.๓ โรงอาหารส่วนมากอายุไม่เกิน ๑๐ ปี แต่เป็นอาคารชั่วคราวประมาณครึ่งหนึ่ง อยู่ในสภาพที่ควรซ่อมแซมหรือสร้างใหม่ หอประชุมประมาณครึ่งหนึ่งของทั้งหมดเป็นอาคารไม้ ที่เหลือเป็นศาลาพักและตึกครึ่งไม้ อายุมากกว่า ๑๐ ปี ส่วนมากอยู่ในสภาพที่ควรซ่อมแซมหรือปลูกใหม่ โรงอาหารที่รวมกับหอประชุมในอาคารเดียวเกือบทั้งหมด อายุไม่เกิน ๑๐ ปี อยู่ในสภาพดี เพราะส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้, ตึกครึ่งไม้ และตึก มีเพียงส่วนน้อยที่อายุ ๑๖ ปีขึ้นไป ซึ่งอาจจะต้องซ่อมแซมหรือปลูกสร้างใหม่

๒.๔ สุขลักษณะโดยทั่วไปของอาคารเรียนและอาคารประกอบ อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นที่น่าพอใจ

๒.๕ ส่วนนักเรียนส่วนมากเป็นส่วนซึม ทั้งส่วนและที่ปัสสาวะ ส่วนมากอยู่นอกอาคาร มีสุขลักษณะพอใช้ได้ ส่วนและที่ปัสสาวะประมาณ ๔๑ - ๕๔ % ควรได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมหรือทำใหม่ นอกนั้นมีสภาพน่าพอใจ อัตราเฉลี่ยนักเรียนหญิง ๒๐ คนต่อส่วน ๑ ที่ นักเรียนชาย ๓๕ คนต่อส่วน ๑ ที่ และนักเรียนชาย ๑๑๔ คนต่อที่ปัสสาวะ ๑ ที่ แสดงว่าส่วนและที่ปัสสาวะยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

๓. การใช้ประโยชน์และการสูญเสียเกี่ยวกับการใช้อาคาร

๓.๑ การใช้ที่เรียนในภาคศึกษา ๔ ใช้ได้ล้นเกิน คือใช้ได้ถึง ๑๔๔ % หมายความว่า โรงเรียนพยายามใช้ที่เรียนที่มีอยู่อย่างเต็มที่ โดยรับนักเรียนมากกว่าห้องละ ๓๕ คน หรืออาจเป็นเพราะห้องเรียนมีไม่เพียงพอ นักเรียนบางห้องต้องไปเรียนที่อื่น เช่น โรงอาหาร หอประชุม โรงฝึกงาน เป็นต้น

๓.๒ ห้องเรียนประมาณ ๔ ใน ๕ สามารถดัดแปลงใช้ทำประโยชน์อื่นได้

๓.๓ ห้องเรียนใช้วันละ ๕ ชั่วโมงขึ้นไป ส่วนห้องเฉพาะวิชาใช้วันละ ๓ ชั่วโมงขึ้นไป

๓.๔ อาคารอุตสาหกรรมศิลป์และคหกรรมศิลป์ ใช้วันละ ๓ ชั่วโมงขึ้นไป

๓.๕ โรงอาหารและหอประชุมที่แยกกัน ใช้วันละ ๓ ชั่วโมงขึ้นไป มีอัตราการใช้

มากกว่าอาคารแบบรวม ซึ่ง ๓๓ % ใช้เพียงวันละ ๑ - ๒ ชั่วโมง และ ๑ ใน ๔ ไม่ได้ใช้เลย

๓.๖ ห้องสมุดของโรงเรียนส่วนมากตั้งอยู่ในที่ที่สะดวกแก่ครูและนักเรียนจะเข้ามาใช้ มีขนาดเท่ากับห้องเรียนขนาดใหญ่ จุนักเรียนไม่เกิน ๕๐ คน และมีนักเรียนเข้าใช้ ๑ - ๔ ชั่วโมงต่อวัน

๔. ปัญหาในการดูแลรักษาอาคารสถานที่และความต้องการอาคารเพิ่ม

๔.๑ ปัญหาสำคัญในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ คือ ขาดรั้วรอบบริเวณโรงเรียน และมีการโรงไม่พอ

๔.๒ อาคารที่โรงเรียนต้องการเพิ่มมากที่สุดคือ อาคารเรียน โรงอาหารและหอประชุม รองลงมาคือ โรงฝึกงาน

๕. กำลังครู

๕.๑ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคศึกษา ๔ มีครูชายหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน ครู ประมาณ ๓ ใน ๔ ของทั้งหมดยังไม่ได้ปริญญาตรี เป็นครูใหม่มากกว่าครึ่ง และ ๘๘ % มีอายุไม่เกิน ๔๐ ปี ๔๔ % มีเงินเดือนไม่เกิน ๒๗๕๐ บาท

๕.๒ ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคศึกษานี้ เป็นชายมากกว่าหญิง ถึง ๔ ต่อ ๑ ครูใหญ่มากกว่าครึ่งยังไม่ได้ปริญญาตรี และประมาณ ๖๔ % มีอายุไม่เกิน ๔๐ ปี ๖๓ % มีประสบการณ์ในการเป็นครูใหญ่มาไม่เกิน ๕ ปี สำหรับอัตราเงินเดือนนั้น ประมาณ ๔ ใน ๕ ของครูใหญ่ทั้งหมด ได้รับเงินเดือนไม่เกิน ๒๗๕๐ บาท

๕.๓ ครูในภาคศึกษานี้ สนใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ และเคยได้รับการอบรมมาเป็นส่วนมาก ในเรื่องการเข้ารับการอบรมนี้ ครูใหญ่มากกว่าครึ่งยังไม่ได้เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ครูใหญ่

๖. การใช้และปัญหาการใช้กำลังครู

๖.๑ อัตราเฉลี่ยนักเรียนต่อครู ในภาคศึกษานี้ ๒๔ ต่อ ๑

๖.๒ ครูส่วนใหญ่สอนสัปดาห์ละ ๑๖ ชั่วโมงขึ้นไป ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามตัวแปรแล้ว ครูหญิงสอนมากกว่าครูชาย ครูผู้ต่ำกว่าปริญญาตรีสอนมากกว่าครูผู้ปริญญาตรีขึ้นไป ครูอายุน้อยสอนมากกว่าครูที่อายุมาก ครูใหม่มีจำนวนชั่วโมงสอนมากกว่าครูเก่า

และครูที่มีเงินเดือนน้อยจะมีชั่วโมงสอนมากกว่าครูที่มีเงินเดือนมากๆ

๒.๓ ครูใหญ่ ประมาณ ๓ ใน ๔ ของทั้งหมดต้องสอนด้วย และมีมากกว่าครึ่งที่ต้องสอนสัปดาห์ละมากกว่า ๑๐ ชั่วโมง

๒.๔ ครูในภาคศึกษานี้ จำนวนมากกว่าครึ่ง ไม่ได้สอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้าหรือมีปัญหาเลย ที่สอนซ่อมเสริมสัปดาห์ละ ๑ - ๕ ชั่วโมง มี ๔๔ %

๒.๕ ครูส่วนมาก สอนนักเรียนโดยเฉลี่ยห้องละ ๓๑ - ๕๐ คน

๒.๖ งานพิเศษนอกเหนือการสอนที่ครูทำมาก คือ ทำถึงสัปดาห์ละประมาณ ๒ - ๑๐ ชั่วโมง ได้แก่ งานปกครอง และงานประจำชั้น รองลงไปได้แก่ งานธุรการ งานกิจกรรมนักเรียน และงานบริการนักเรียน ทำสัปดาห์ละ ๑ - ๕ ชั่วโมง งานที่ครูทำน้อย ได้แก่ งานห้องสมุด และงานแนะแนว

๒.๗ ปัญหาสำคัญของครูใหญ่ในการจัดครูเข้าสอน คือ ครูไม่พอ โรงเรียนในภาคศึกษานี้ ประมาณ ๓ ใน ๔ ต้องการครูเพิ่มอีกโรงเรียนละ ๓ คนขึ้นไปจนถึงมากกว่า ๑๐ คน ครูสาขาวิชาที่ขาดมากที่สุด คือ ครูวิทยาศาสตร์ รองลงไปคือ ครูบรรณารักษ์ ครูแนะแนว ครูคณิตศาสตร์ ครูภาษาอังกฤษ โสตทัศนศึกษา พละนาฏย และศิลปศึกษา

๒.๘ ครูที่สอนตรงความรู้ความสามารถของคนนั้น มีประมาณ ๕๒ - ๕๓ % ส่วนงานพิเศษนอกเหนือการสอนที่ครูได้รับมอบหมายให้ทำนั้น ครูมากกว่า ๕๐ % ได้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน

๒.๙ เมื่อถึงชั่วโมงสอน ครูส่วนมากไม่เข้าห้องสอนช้าไปกว่า ๕ นาที และมีเวลาอยู่ที่โรงเรียนก่อนโรงเรียนเข้าและหลังโรงเรียนเลิกแล้ว ช่วงละไม่น้อยกว่า ๑๕ นาทีในแต่ละวัน

๒.๑๐ ในภาคต้น ปีการศึกษา ๒๕๑๓ ครูชายมีวันลาน้อยกว่าครูหญิง ครูที่ต่างวุฒิกันมีโอกาสจะลาหรือไม่ลาเท่าๆกัน ครูอายุมากลาราชการมากกว่าครูอายุน้อย ครูใหม่มีวันลาน้อยกว่าครูเก่า ครูที่มีเงินเดือนน้อยมีโอกาสที่จะไม่ลามากกว่าครูเงินเดือนมาก

๒.๑๑ ในเรื่องวันลาของครูใหญ่นั้น ครูใหญ่ชายมีโอกาสน้อยกว่าครูใหญ่หญิง ครูใหญ่ที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปมีโอกาสลาน้อยกว่าครูใหญ่ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ครูใหญ่อายุตั้งแต่

๔๑ ปีขึ้นไป มีโอกาสลาราชการน้อยกว่าครูใหญ่อายุน้อยกว่า ครูใหญ่ที่มีอายุราชการในตำแหน่งครูใหญ่ ตั้งแต่ ๒ ปีขึ้นไป ลาราชการน้อยกว่าครูใหญ่ที่มีอายุราชการในตำแหน่งครูใหญ่ต่ำกว่า

๒ ปี และครูใหญ่เงินเดือนมากกว่าลาราชการน้อยกว่าครูใหญ่เงินเดือนน้อย

๒.๑๒ การปล่อยให้ชั้นว่างไม่มีครูเข้าสอนมีน้อย

๒.๑๓ คณะครูในโรงเรียนมีการประชุมปรึกษางานกันอย่างน้อยเดือนละครั้ง

๒.๑๔ ครูและครูใหญ่ส่วนมากมีความพอใจในระดับมาตรฐานการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนของตน เมื่อเทียบกับที่อื่นๆ

๒.๑๕ การใช้เวลาวางที่โรงเรียนของครู ส่วนมาก ตรวจงานนักเรียน รองลงไป คือ อ่านหนังสือ เตรียมการสอน พบปะกับเพื่อนครู พักผ่อน และทำงานที่ได้รับมอบหมาย ตามลำดับ

๓. สวัสดิการและขวัญของครู

๓.๑ ครูในภาคศึกษา ๔ ประมาณ ๘๒ % ไม่ได้อยู่อาศัยบ้านพักครู และผู้ที่ไม่ได้
อยู่นี้ ประมาณ ๔๔ % มีความจำเป็นที่จะต้องเช่าพักอาศัยในบ้านพักครูอย่างยิ่ง สำหรับผู้ที่อยู่
บ้านพักครูนั้น ส่วนใหญ่ได้รับความสะดวกสบายดี เรื่องอาหารกลางวันและน้ำดื่มที่โรงเรียน
ส่วนมากได้รับความสะดวก

๓.๒ โรงเรียนจัดอุปกรณ์และหนังสือประกอบการสอนไว้ให้ครูพอเพียง

๓.๓ การส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครูในภาคศึกษานี้ ปรากฏว่า ครูได้รับความ
ความเสมอภาคและความยุติธรรม การยกย่องให้เกียรติและส่งเสริมกำลังใจ การรับฟังความ
คิดเห็นจากครูของครูใหญ่ การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การส่งเสริมให้ได้รับการ
ศึกษาหาความรู้และเลื่อนวิทยฐานะ ความสะดวกสบายของที่ทำงาน ในระดับปานกลาง
ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นครูต่างเพศกัน ต่างวุฒิกัน หรือเป็นครูใหม่ครูเก่า

๓.๔ ครูใหญ่ส่วนมากเห็นว่า ครูในโรงเรียนของตนสนใจให้ข้อเสนอแนะและข้อ
คิดเห็นในการทำงานดี

๓.๕ เกี่ยวกับความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจ ปรากฏว่า ครูในภาคศึกษา ๔
ส่วนมาก ต่างก็มีความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจ ในระดับปานกลาง ตัวแปรในเรื่องเพศ,

วุฒิ, อายุ, อายุราชการ และเงินเดือน ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกแตกต่างในเรื่องนี้

๗.๖ ครูส่วนมากร่วมมือกันทำงานและมีเจตนาที่ดีที่ถืออาชีพครู

๗.๗ ความต้องการย้าย หรือไม่ต้องการย้ายของครูนั้น ปรากฏว่า ครูส่วนมากไม่ต้องการย้าย ไม่ว่าจะพิจารณาตามเพศ, วุฒิ, อายุ, อายุราชการ หรือเงินเดือน สำหรับผู้ที่ต้องการย้ายนั้น เป็นครูชายมากกว่าครูหญิง ครูวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปมากกว่าครูวุฒิต่ำกว่า ครูอายุไม่เกิน ๔๐ ปีมากกว่าครูอายุ ๔๑ ปีขึ้นไป ครูใหม่มากกว่าครูเก่า และครูเงินเดือนน้อยมากกว่าครูเงินเดือนมาก บรรดาผู้ที่ต้องการย้ายนี้ ส่วนมากต้องการกลับภูมิลำเนา

๗.๘ ความต้องการย้ายของครูใหญ่นั้น ปรากฏว่า ครูใหญ่ส่วนมากไม่ต้องการย้าย หรือรู้สึกเฉยๆจะย้ายหรือไม่ย้ายก็ได้ สำหรับครูใหญ่ที่ประสงค์จะย้ายจากโรงเรียนปัจจุบันนั้น เป็นครูใหญ่ชายและครูใหญ่หญิง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เป็นครูใหญ่วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมากกว่า ครูใหญ่วุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ครูใหญ่อายุน้อยมากกว่าครูใหญ่อายุมาก ครูใหญ่ที่รับหน้าที่ครูใหญ่นานไม่เกิน ๕ ปี มากกว่าครูใหญ่ที่เป็นครูใหญ่มาตั้งแต่ ๖ ปีขึ้นไป และครูใหญ่เงินเดือนน้อยมากกว่าครูใหญ่เงินเดือนมาก ครูใหญ่ที่ต้องการย้ายเหล่านี้ เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว ส่วนมากต้องการกลับภูมิลำเนา

อนึ่ง ยังมีครูใหญ่บางคนต้องการเป็นครูน้อยด้วย

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๑. ปัญหาสำคัญในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ ที่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคศึกษา ๔ ประสบอยู่ ก็คือ ปัญหาเรื่องโรงเรียนไม่มีรั้ว กรมวิสามัญศึกษาน่าที่จะได้พิจารณาจัดงบประมาณสำหรับสร้างรั้วดวาร์ให้แก่โรงเรียนด้วย แม้จะเป็นการลงทุนเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่เพื่อความคงทนถาวรของอาคารสถานที่ที่ไ้ลงทุนไปแล้ว และเพื่อความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของทางราชการก็นับว่าคุ้มค่า เพราะรั้วเป็นเครื่องป้องกันอันสำคัญที่จะมิให้บุคคลภายนอก หรือสัตว์เลื้อยเข้าไปพละพละ ทำความเสียหายให้แก่อาคารสถานที่ไ้ นอกจากนี้ รั้วยังเป็นเครื่องแสดงขอบเขตทางกฎหมาย และส่งเสริมความสง่างามภาคภูมิให้แก่โรงเรียนอีกด้วย

อย่างไรก็ดี ในระยะที่กรมวิสามัญศึกษา ยังมีอาจจัดสรรงบประมาณสร้างรั้วให้ได้ทันที โรงเรียนกัณหาที่จะได้ช่วยตัวเองไปพลางก่อน ด้วยการสร้างรั้วชั่วคราวขึ้น โดยอาจจะใช้วัสดุอุปกรณ์ราคาถูกในท้องถิ่น เป็นต้นว่า ปีกไม้ หรืออาจจะปลูกต้นไม้จำพวกมะขามเทศ คัดหีบ ก็ยอมทำได้

ปัญหาสำคัญที่รองลงไปจากเรื่องรั้ว คือ การโรงมีไม้พอ ซึ่งขึ้นอยู่กับงบประมาณอีกเหมือนกัน การที่กรมวิสามัญศึกษาจะพิจารณาเพิ่มจำนวนการโรงที่โรงเรียนใดก่อนนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า นอกจากจะพิจารณาจากจำนวนห้องเรียนและอาคารเรียนแล้ว น่าที่จะได้พิจารณาถึงจำนวนเนื้อที่ดินด้วย เพื่อที่จะได้ช่วยกันดูแลได้ทั่วถึง

๒. การใช้อาคารและที่เรียน ในภาคศึกษา ๔ ผู้เขียนพบว่า ใช้ได้ผลดีมาก คือ ใช้ได้ถึง ๑๔๔ % โดยถือว่า ห้องเรียนหนึ่งๆควรจุนักเรียน ๓๕ คน การที่ได้ร้อยละของการใช้ที่เรียนสูงเช่นนี้ อาจเป็นควมนโยบายเพิ่มปริมาณนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนจึงได้ขยายปริมาณการรับนักเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่า ห้องละ ๓๕ คน หรืออาจเป็นควมที่เรียนและห้องเรียนมีไม่เพียงพอ นักเรียนบางห้องต้องไปเรียนที่อื่น เช่น โรงอาหาร หอประชุม โรงฝึกงาน เป็นต้น เมื่อการร้อยละของการใช้อาคารและที่เรียนสูง ความต้องการคานอาคารเรียนและอาคารประกอบจึงเพิ่มขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ จะเห็นได้ว่า อาคารที่โรงเรียนต้องการเพิ่มมากที่สุด คืออาคารเรียน และโรงอาหารหรือหอประชุม ซึ่งอาจใช้เป็นทั้งที่เรียนได้ด้วยในเรื่องการก่อสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า การสร้างอาคารไม้ อย่างที่มีอยู่เป็นส่วนมากในภาคศึกษานั้น แม้จะเป็นการลงทุนน้อย แต่ก็มีอายุใช้งานได้ไม่นานเท่าอาคารที่เป็นตึก จึงควรที่จะได้สร้างอาคารที่เป็นตึก เพราะทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศและอัคคีภัยมากกว่า อนึ่ง โรงเรียนบางแห่งไม่อาจขยายที่ดินได้อีกแล้ว การสร้างอาคารเรียนหรืออาคารประกอบ จึงน่าจะพิจารณาสร้างอาคารหลายชั้นมากกว่าชั้นเดียวหรือสองชั้น ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยตั้งแต่ในชั้นออกแบบ

๓. ผลการศึกษาเรื่องกำลังครู ผู้เขียนพบว่า ในภาคศึกษา ๔ มีครูและครูใหญ่ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นจำนวนมาก ครูมีถึง ๗๓ % ครูใหญ่ ๕๖ % น่าที่จะได้พิจารณาส่งเสริมและให้โอกาสครูและครูใหญ่เหล่านี้ไปศึกษาต่อเพิ่มเติมอีก เพื่อเป็นการส่งเสริมขวัญของครู

ให้ดียิ่งขึ้น หนึ่ง ยังมีครูใหญ่ถึง ๕๔ % ที่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่ครูใหญ่
กรมวิสามัญศึกษาควรจะได้จัดให้ได้รับการอบรมอย่างยิ่ง เพราะจากผลการศึกษาเรื่องนี้
พบว่า ครูใหญ่ที่เคยได้รับการอบรมมานั้น ได้นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งสิ้น

๔. ครูที่มีเงินเดือนในขั้นต่ำ ไม่เกิน ๑๓๐๐ บาท มีจำนวนมาก ถึง ๖๓ % น่าที่จะ
ได้มีการวิจัยต่อไปว่า ครูเหล่านี้มีความเดือดร้อนในด้านการครองชีพหรือไม่ เพียงใด และ
ควรให้ความช่วยเหลือในด้านสวัสดิการเพียงใด

๕. ครูใหญ่เป็นจำนวนมากประสบปัญหาเรื่องมีครูไม่พอ และขาดครูหลายสาขาวิชา
แต่มีบางโรงเรียนที่มีครูบางสาขาวิชาเกินต้องการ ผู้เขียนใคร่เสนอแนะว่า ในจังหวัดเดียว
กันนั้น ควรจะมีการแลกเปลี่ยนครูสอนกันบ้าง และครูในโรงเรียนใหญ่ที่มีครูมาก ควรจะได้ออก
ไปช่วยสอนในโรงเรียนที่มีครูน้อย ซึ่งต้องสอนกันสลับคาบหลายๆ ชั่วโมง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการ
กระจายกำลังครูแต่ละโรงเรียนให้สมดุลกัน

๖. จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีครูถึง ๘๒ % ที่ไม่ได้อยู่อาศัยบ้านพักครู ซึ่งในจำนวน
นี้ มีถึง ๔๕ % มีความจำเป็นและต้องการอย่างยิ่ง ควรที่กรมวิสามัญศึกษาจะได้พิจารณาจัดสร
บบประมาณสร้างบ้านพักครูเป็นพิเศษ หรือให้ครูเหล่านี้ ได้มีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้านได้ เป็นการ
ช่วยเหลือในด้านสวัสดิการแก่ครูสถานหนึ่ง เพราะครูส่วนมากก็มีเงินเดือนน้อยอยู่แล้ว

๗. ในการพิจารณาบรรจุครูใหม่นั้น ผู้เขียนใคร่เสนอแนะว่า ถ้าเป็นไปได้ ควรจะ
ได้พิจารณาถึงภูมิสำเนาด้วย เพราะจากผลการศึกษาครั้งนี้ ปรากฏว่า ครูที่ต้องการย้ายนั้น
ส่วนมากต้องการย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม